MODUL DE STABILIRE A DIFERENŢEI SUBSTANŢIALE ŞI CONFISCAREA AVERII CU CARACTER NEJUSTIFICAT

Maria GOGU

CZU: 343.272 maria.gogu1998@gmail.com

The way of establishing the substantial difference and the confiscation of unjustified wealth is an area of major interest in the cultivation of Public Integrity and recovery of unjustified acquired wealth, being regarded as a principle that covers and does not allow social inequities. The institution under analysis represents one of the ways that implements the principle of equity, being considered unfair to enrich yourself at the expense of the civil service that you hold producing as effect the attribution to each what belongs to him.

Importanța modului de stabilire a diferenței substanțiale și confiscarea averii cu caracter nejustificat este tot mai accentuată odată cu lupta împotriva corupției și cu consolidarea sistemului de integritate și a cultivării integrității publice și a climatului zero toleranță la corupție în cadrul sectorului public. În Republica Moldova, importanța luptei împotriva corupției și consolidarea sistemului de integritate a generat, începând cu anul 2016, adoptarea unui șir de legi care reglementează confiscarea averii dobândite nejustificat a funcționarilor publici sau demnitarilor publicii. În acest sens, confiscarea averii dobândite nejustificat, ca măsură de restrângere a dreptului de proprietate, nu este o invenție a zilelor noastre, dar una de epocă veche, așa încât confiscarea bunurilor ce poartă un caracter nejustificat reprezintă una dintre cele mai vechi forme de manifestare a represiunii publice.

În majoritatea jurisdicțiilor Europei continentale, instituția confiscării averii cu caracter nejustificat face parte din procedura penală, presupunând angajarea urmăririi penale și o condamnare. Contrar acestor practici legislative, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza *Gogitidze și alții c. Georgia, nr.36862/05 din 12 mai 2015*, a reținut că măsura confiscării este proporțională și în lipsa unei condamnări care să stabilească vinovăția persoanelor învinuite [1].

Prin urmare, Republica Moldova a procedat la adoptarea unei legislații care are ca scop nu doar confiscarea averii cu caracter nejustificat în baza unei sentințe penale, dar și confiscarea averii în baza unei hotărâri judecătorești. Astfel, la nivel național, cadrul normativ al Legii nr.133/2016 cu privire la declararea averii și intereselor personale instituie obligația de declarare a averii și a intereselor personale persoanelor cu funcție publică sau de demnitate publică în următoarele situații: anual până la data de 31 martie; în cazul angajării în termen de 30 de zile de la data angajării; după încetarea raporturilor de muncă în termen de 30 de zile de la data încetării raporturilor de muncă; în cazul suspendării raporturilor de muncă în termen de 30 de zile după reîncadrarea în funcție.

Ca urmare a controlului declarației depuse în temeiul obligației instituite de Legea nr.132/2016 sau în baza sesizării depuse sau sesizării din oficiu, în cazul aparenței încălcării a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale ori aparenței unei diferențe substanțiale între veniturile obținute, pe de o parte, și cheltuielile realizate, pe de altă parte, se poate institui efectuarea controlul averii și al intereselor personale ale persoanelor vizate, iar ca urmare a constatării unei diferențe substanțiale intre veniturile obținute și averea deținută instanța de judecată poate dispune confiscarea averii dobândite nejustificat. Totodată, controlul averii și a intereselor personale se poate institui și atunci când nu a fost depusă declarația de avere de către funcționarul public sau persoana de demnitate publică, drept exemplu servește cauza *Agenția Națională de Integritate vs. Dan Vale, dosarul nr.186/64/2009 din România* [2].

Controlul averii și al intereselor personale ale subiectului declarării se dispune pe un termen de cel mult 9 luni de la repartizarea sesizării, iar ținându-se cont de complexitatea controlului, de comportamentul participanților vizați și al autorităților relevante, termenul efectuării controlului este de cel mult 18 luni. Procesul de control al averii și al intereselor personale poate fi inițiat pe durata exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică, precum și în decurs de 3 ani după încetarea exercitării acestor funcții.

Până la 1 martie 2022, pe site-ul ANI au fost identificate 873 de acte. Dintre ele, 230 de acte (26%) se referă la regimul averilor și intereselor personale, iar 25 de acte vizează constatarea unei diferențe substanțiale între veniturile obținute și averea deținută.

În cadrul procesului de constatare a diferenței substanțiale între veniturile obținute, pe de o parte, și cheltuielile realizate, pe de altă parte, se instituie existența unei diferențe substanțiale ce depășește 20 de salarii medii lunare pe economie. În cadrul stabilirii diferenței substanțiale se iau în calcul cheltuielile care pot fi demonstrate, esența cărora a constat în transmiterea dreptului de proprietate, posesie sau de folosință asupra bunurilor (procurarea de bunuri, închirierea transportului ș.a.) sau necesitățile curente (farmacii, restaurante, stații PECO, magazine alimentare, vestimentare, procurarea foilor de odihnă sau tratament, abonamentelor la sala de sport ș.a.), pe de o parte, și averea dobândită, pe de altă parte. În ceea ce vizează modul de stabilire a diferenței substanțiale o importanță are modalitatea de calculare a veniturilor obținute raportate la cheltuielile suportate de funcționarii publici pe perioada exercitării funcției și/sau a mandatelor. Astfel, în cazul în care un funcționar are un salariu de la locul de muncă de 100.000 lei lunar care a fost transferat pe cardul său salarial, însă timp de două luni au fost retrase în numerar doar 10.000 mii lei, se va lua în calcul ca venit din care poate fi justificată diferența substanțială doar suma de 10.000 mii lei din considerentul că cealaltă suma de 190.000 mii lei nu a fost cheltuită rămânând pe card or cheltuită prin virament bancar. Dacă se constată o diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea dobândită a persoanei supuse controlului, inspectorul de integritate dispune încetarea raporturilor juridice de muncă ale subiectului declarării și aplică interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnita-

te publică. Autoritatea publică de integritate în termen de cel mult un an din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv se adresează în instanța de judecată de la sediul Autorității în vederea încasării în folosul statului a valorii averii nejustificate sau a confiscării acesteia (art.34 alin.(5) din Legea nr.132/2016). Iar în cazul în care în termen de 30 de zile de la data emiterii se contestă actul prin care se constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, autoritatea națională de integritate poate solicita confiscarea averii nejustificate în cadrul procedurilor de contestare a actului de constatare.

La nivel național, jurisprudența referitoare la confiscarea averii cu caracter nejustificat se află la o etapa infertilă, întrucât până la moment nu a fost emisă nicio hotărâre judecătorească care să dispună confiscarea averii ca urmare a constatării unei diferențe substanțiale.

În concluzie, menționăm că modul de stabilire a diferenței substanțiale și confiscarea averii cu caracter nejustificat constituie un domeniu de interes major în cultivarea integrității publice și recuperării averii dobândite nejustificat, fiind privit ca un principiu care acoperă și nu permite inechități sociale. Instituția confiscării averii dobândite nejustificat reprezintă una dintre căile ce implementează principiul echității, fiind considerat inechitabil de a te îmbogăți pe seama funcției publice ce o deții, producând drept efect atribuirea fiecăruia ceea ce-i aparține. Confiscarea averii dobândite nejustificat are sarcina de a restabili echilibrul atunci când interesele publice sunt încălcate. În Republica Moldova, formarea unei doctrine în domeniul modului de stabilire a diferenței substanțiale și confiscării averii dobândite nejustificat este la început de cale, iar apariția unor studii complexe ține de domeniul viitorului apropiat.

Referințe:

1. Cauza *Agenția Națională de Integritate vs. Dan Vale,* dosarul nr.186/64/2009.
2. Cauza CtEDO *Gogitidze și alții c. Georgia,* nr.36862/05 din 12 mai 2015.

Bibliografie:

1. Legea cu privire la declararea averii și intereselor personale, nr.133/2016 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2016, nr.245-246, art.513.
2. Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr.132/2016 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.245-246, art.511.
3. Legea cu privire la Integritate, nr.82 din 25.05.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii nr. 229-243;
4. Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr.158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr.230-232.
5. Hotărârea Curții Constituționale nr.21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin.(3) din Constituție și a Hotărârii Curții Constituționale nr.6 din 16 aprilie 2015 privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală din 10 martie 2022.

Recomandat
***Elena BELEI,** dr., conf. univ.*